

Is cultureel werk, bouwen met en aan de taal mogelijk, onder de zoo beperkende voorwaarden die psalmvertaling stelt?

Van denzelfden dichter, dien ik in het begin van mijn artikel citeerde, Willem de Mérode, haal ik een enkele strophe aan, ontleend aan den 22sten Psalm:

O God, en ik moet krimpden als een worm.
Ik ben geen man, zie, hoe zij mij verachten,
Me omringen wijl zij dra mijn dood verwachten.
Hun spot slaat mij gelijk een hagelstorm.
Ha, zeggen zij, let op, of God gaat koinen
En Hem bevrijdt, die gunsteling van God.
Zij doen hun speeksel langs mijn wangen stroomen
En likken zich de lippen van genot.

Ja, Heer, Gij zijt het, die van moeders schoot,
Van mijn ontvangnis af, zorgt voor mijn leven.
Wijl mij dan in dit uiterst niet begeven.
Daar niemand helpt, ruk Gij mij uit den nood.
Als dolle stieren durven zij mij omringen
En stooten; en zij openen hun muil,
Als leeuwen brullend die ten roof uitgingen,
En drijven mij opdringend in den kuil."

Ieder weet: hier gaat het er niet om, iets nieuws te zeggen; hier moet juist het oude nieuw gezegd.

Of deze strophes in de kerk gezongen kunnen worden, daarmee laat ik mij op het oogenblik niet in: een Synode keurt op predikantenwijze, d.w.z. theologisch; de poëtische kant komt daarbij op de tweede plaats, en theologen zijn daarbij aangewezen op de kennis van literaire makelaars. En men keurt heele psalmen; alleen gezongen worden wel eens strophegewijs afgehandeld.

Maar laten de lezers eens nauwkeurig aan de hand van deze coupletten nagaan, wat een dichter kan doen met de toch niet gemakkelijk te verwerken Bijbelsche termen, die we zonder eenig bezwaar door het gebruik totaal versleten clichés mogen noemen: een worm, geen man; een stierheir uit Basan; een leeuw, al brullend in het rond.

We hebben het in onze uitbreiding van „Eenige Gezangen" al gebracht tot Da Costa; dat wil zeggen, dat we in de kerk reeds durven aansluiten bij de poëtische traditie uit de eerste helft van de vorige eeuw. Maar daarover zwijg ik thans.

Ik wil Da Costa's Paaschzang niet meer zien als de vrije uiting van een vrij poëet, want dat is het nu niet meer.

Wie in 1935 een Paaschzang zou dichten, letterlijk als Da Costa deed, zou als dichter geen schijn van kans hebben.

Maar we dragen zijn gedicht, of liever een enkel

Daar is een diep verschil in Jezus den mensch van vóór het graf en dien van na de opstanding. Een even diep en ver gaand onderscheid vertoont zich ook in Jezus' werk van vóór en na den hof van Jozef.

Voorheen was Jezus vóór alles Kerk-funderder — nu zal Hij ook worden Kerk-voltooier.

Voorheen was Jezus vóór alles Kerk-vergaderaar — nu zal Hij bovendien ook worden Kerk-vorst.

Voorheen had Hij wel „bevoegdheid" over de legioenen van engelen, maar Hij mocht van die bevoegdheid nog geen gebruik maken — nu ontvangt Hij „alle macht", óók over de engelen in den hemel. „Alle macht", die Hij noodig heeft om inderdaad, effectief Kerk-vorst te zijn.

Voorheen legde Hij in bloed en tranen, in lijden en verdorvenis den koperen rechtsvloer, waarop Zijn Kerk alleen maar rusten kan — nu zal Hij de muren van Zijn Kerk-gebouw doen rijzen, hooger, al hooger.

Voorheen streed Jezus Christus den zwaren rechts-strijd, om het recht der verlossing voor God te winnen op den bodem van de hel — nu zal Hij voor alles gaan strijden in een krachts-worsteling tegen Satan, om Satan, zonde en dood te verjagen ook uit den versten hoek van den eigen kosmos Gods.

Voorheen arbeidde Jezus op aarde — van nu voortaan zal Hij werken in en vanuit den hemel. Ook het werk van onzen Heiland verandert gansch en al in dien grooten Paaschmorgen.

Hij schrijdt voort van den éénen arbeid naar den anderen en van het ééne arbeidsterrein naar het andere in den eenen, grooten, ambtelijken dienst van God.

En ook op den Paaschmorgen hijgt Hij, als altijd, voort naar het einde.

Ook deze dingen heeft ons Jezus weer getoond. Want als Maria voor Hem neerknielt, dan juicht het in haar ziel: 't Wordt weer juist als vroeger! Jezus zal weer omgaan door het land in steden en dorpen. Hij zal weer spreken op bergen en aan de zee. Hij zal weer wonderen doen groot en heerlijk. En wij, wij mogen weer met Hem mee. Wij mogen Hem verzorgen. O, 't wordt weer juist als vroeger. Heerlijk als vroeger. Dat nare lijden en dien gruwelijken dood, die zullen we vergeten, die zullen we, voor zoover we kunnen, uitsnijden uit Jezus' levensgeschiedenis!

couplet daaruit, niet voor als staaltje van beste poëzie. We kunnen het cliché niet losmaken van de historie. We zingen Da Costa's zang op reeds lang geijkte muziek. En een melodie slijpt de woorden af, soms ten gunste van het lied, bij een bepaald gebruik. De toon doodt het woord, maar redt soms wel een element, dat goed is, en versterkt het.

Zoo was in de traditie van honderd jaar geleden een element dat in onzen tijd op den achtergrond geraakt schijnt: het meeslepende van het rythme, geaccentueerd door gemeenschappelijke geestdrift, de niet-individuele verwoording van gemeenschappelijk en persoonlijk beleden waarheden.

En daarom kunnen we toch traditievernieuwend in deze dagen jubelen:

Halleluja! Lof zij het Lam!
Die onze zonden op zich nam!
Wiens bloed ons heeft geheiligd!
Die dood geweest is, en Hij leeft!
Die 't volk, dat Hij ontzondigd heeft,
In eeuwigheid beveligt.

J. L. F.

Groote Tudor-Figuren.

(Schetsen uit den tijd der Reformatie in Engeland en Schotland.)

III.

De „Vader der Fascisten".

Weinig historische persoonlijkheden bieden aan den historicus zooveel raadsels als Hendrik VIII (1509—1547), de zoon van den stichter der Tudor-dynastie.

Voor de Protestanten was hij een vervolger der geloovigen, voor de Roomschen een ongehoorzame zoon en schender der Kerk, in de verbeelding van latere tijden een blauwbaard, die de eens vrouw na de andere naar het blok liet voeren, omdat hij ze zat was en een andere wenschte.

En toch is hij een geweldige factor in de vestiging van de Reformatie in Engeland, is hij tot zijn dood trouw gebleven aan de leer der Roomsche-Katholieke Kerk, leidde hij een meer zedelijk leven dan de meeste vorsten van zijn tijd.

En bij dat alles was hij voor de Engelschen een nationaal koning, die in den aanvang zelfs zeer populair was, en deze populariteit niettegenstaande

Maar zie, ook deze gedachten veroordeelt Jezus: Raak Mij niet aan Maria — houd Mij niet vast!

Maria wil Jezus tegenhouden, ja terugdrijven in Zijn werk. Zij staat op de grens van de twee werke-reinen van onzen Heiland en houdt Hem stevig vast.

Maar Jezus handhaaft Zijn werk. Hij duwt Maria van Zich af. Hij gaat reeds verder. Hij staat nooit stil. Hij gaat nog minder terug. Hij zegt wat Hij doen zal, ja, wat Hij reeds doet: Ik ben al onderweg naar Mijn Vader. Naar Hem moet Ik nu heen. Daar is Mijn plaats, Mijn taak, Mijn werk, in den hemel!

Maria — ga heen — geloof dat en zeg het ook aan Mijn discipelen.

* * *

Nog dieper, hooger, rijker is de heerlijkheid van Paschen.

Jezus is maar niet een mensch alléén, een mensch apart. Hij is Hoofd, waarachtig Hoofd van heel Zijn Kerk.

O, die Kerk draagt Hij altijd in Zijn groote hart. Geen oogenblik is Hij zonder Zijn Kerk te denken.

Die Kerk nam Hij in zichzelf mee aan het kruis. Die Kerk daalde met Hem mee in het graf.

En nu Hij opstaat nu staat in Hem, in volle werkelijkheid ook Zijn Kerk mee op.

De Kerk is op den Paaschmorgen, in haar Hoofd, inderdaad opgerezen uit de diepten des doods.

De Kerk is op den Paaschmorgen in haar Hoofd, effectief, ontruk aan de machten van zonde en vloek en Satan.

De Kerk heeft op den Paaschmorgen, in haar Hoofd, in volle werkelijkheid hemelheerlijkheid ontvangen, paradijsluister.

De Kerk heeft op den Paaschmorgen in den Christus den sprong gemaakt van den verderfelijken, zwakken mensch der aarde naar den onverderfelijken, sterken, schoonen mensch van het Nieuwe Paradijs.

Jezus Christus is het waarachtige Leven op den Paaschmorgen. En in Hem hebben de Zijnen het ook.

Het Paaschfeest is de levensbron der Kerk. Zij heeft toen het zuivere volle leven ontvangen. 't Is immers in haar Hoofd en zou Hij Zijn Lichaam, Zijn Bruid, niet alles geven van wat Hij zelf bezit?

* * *

al zijn bloedvergieten nooit geheel verloren heeft: „Bluff King Hal" (de gulle, ronde koning Henk) is voor de Engelschen wel DE groote vertegenwoordiger der Tudors gebleven, van wien trouwens vele aanzienlijke families hun grootheid kunnen afleiden, wat óók een der redenen kan zijn van de populariteit der Tudor-periode, waarop ik in mijn eerste schets wees. Zelfs zijn dochter, Koningin Elizabeth, die iets van de populariteit van haar vader erfde („Good Queen Bess", de goede koningin Betsy), heeft hem nauwelijks kunnen overschaduwen, hoe groot zij Engeland ook heeft gemaakt.

Hendrik kon straffeloos doen, wat aan andere koningen niet alleen hun populariteit, maar misschien hun kroon, ja zelfs hun leven zou hebben kunnen kosten: de op de Tudors volgende Stuarts verloren troon en leven wegens tirannieke daden, die kinderspel waren vergeleken bij wat Hendrik VIII dorst te bestaan.

De verklaring van het raadsel ligt, behalve in de persoonlijkheid van Hendrik — waarover straks — hoofdzakelijk in wat in de beide vorige schetsen is gezegd over de opkomst van het huis Tudor en van de „nieuwe monarchie": Hendrik VII was er in geslaagd het koningschap hoog te verheffen en zoo goed als absoluut te maken en had het financiële beheer gereorganiseerd; en in dat koningschap was voor de Engelse natie belichaamd de waarborg tegen de verschrikkingen van de binnenlandsche oorlogen, van welke benauwing de Tudors Engeland hadden bevrijd, maar die men terug vreesde, als er geen machtige hand was om den door de Rozenoorlogen gedecimeerden, doch nog altijd op een kans wachtenden ouden adel in toom te houden.

Daar gaf Hendrik zijn bijna onkwetsbare positie.

Zijn tijd is inzonderheid voor ons zoo belangwekkend, omdat hij zooveel overeenkomst vertoont met den onzen.

Ik heb er reeds op gewezen, dat het de overgang was van de staatkundige, sociale en kerkelijke verhoudingen der Middeleeuwen naar dien van den nieuwen tijd. Het is de tijd, waarin Machiavelli zijn theorieën geeft over den staat als hoogste doel en allesbeheerschende norm, belichaamd in den vorst, die in het belang van den staat feitelijk ieder middel mag aanwenden, omdat het al of niet geoorloofde bepaald wordt door het ééne hooge normgevende doel: de staat, d.i. de vorst. Dit lag in den geest van den tijd: het is het fascisme der 16e eeuw, en heel karakteristiek heeft een modern Engelsch historicus Hendrik VIII, die van dezen geest doordrongen was, de vader van het fascisme genoemd.

Het is de tijd van de vergoddelijking van den staat, d.i. van den koning: men begint in dien bij

En nog is hier het einde niet.

Jezus Christus — Hij is het Hoofd der Kerk — er is een wondere levensgemeenschap tusschen Hem en Zijn kinderen.

Maar die Kerk is de nieuwe menscheid; dat is haar eernaam, haar rijkste naam levens.

En daarom is die Kerk niet te denken zonder heel Gods wijde wereld. De wereld, de kosmos, is nooit los van den mensch. God heeft die beide één gemaakt. Toen Adam viel, voer de vloek des Heeren door heel de wijde wereld. De wereld werd in gansch haar samenhang in den zondeval meegesleept.

Toen zond God Jezus Christus, den nieuwen Adam. Hij is de wortel van het nieuwe menschengeslacht en daarom en daardoor de wortel van heel den kosmos levens!

O, nu wordt Paschen in den vollen diepen zin des woords universeel. Het universum is er heelemaal bij betrokken.

Want als Jezus Christus opvaart uit vloek en dood en hel, zie, dan vaart Gods groote Scheppling met Hem mee op.

Wat wordt nu die morgen groot.

Wat wordt nu die hof onmetelijk wijd.

Daar staat een mensch, de mensch Jezus Christus! Zie Hem aan — want in Hem heeft God Zijn gansche uitverkoren volk gerukt uit de donkere kloven van eeuwigen dood en eeuwigen vloek. In Hem heeft Hij al Zijn kinderen gezet in de volle zon van Gods leven en licht en liefde.

Neen, nog meer: in dien éénen, volmaakten Paradijsmensch ziet God Zijn eigen wereld, heel Zijn schepping. Zij is onder den vloek doorgegaan en zie zij is nu gereinigd en gelouterd!

Paschen, dat is de groote antipode van den val. In den val sleurde Adam Gods gansche wereld neer in vloek en dood en verderf.

Op den Paaschmorgen rukt Jezus, de Christus, heel die wereld uit den vloek en den dood en het verderf en draagt die omhoog ver boven het oude Paradijs in 't eeuwige licht van den eeuwigen God!

De oude vervloekte, geschonden wereld ging in het graf — de nieuwe verheerlijkte wereld kwam uit het graf — in Jezus den Christus, den tweeden Adam.

Dat is Paaschheerlijkheid.

Harkstede.

C. VEENHOF.